

CHAMBRE DES REPRÉSENTANTS
DE BELGIQUE

7 juin 2006

PROJET DE LOI
réformant le divorce

AMENDEMENTS

N° 44 DE MME **MARGHEM**

Art. 1er bis (nouveau)

Insérer un article 1er bis, libellé comme suit:

«Art. 1er bis. — L'intitulé du chapitre premier du titre VI du livre premier du Code civil est remplacé par l'intitulé suivant:

«Chapitre premier — Cause du divorce»

JUSTIFICATION

La réforme projetée propose de fusionner les différentes causes de divorce actuelles en une seule cause, la désunion irrémédiable. Il convient dès lors d'adapter les intitulés du Code civil à cette modification.

Documents précédents :

Doc 51 **2341/ (2005/2006)** :

001 : Projet de loi.

002 : Amendements.

BELGISCHE KAMER VAN
VOLKSVERTEGENWOORDIGERS

7 juni 2006

WETSONTWERP
betreffende de hervorming van
de echtscheiding

AMENDEMENTEN

Nr. 44 VAN MEVROUW **MARGHEM**

Art. 1 bis (nieuw)

Een artikel 1 bis invoegen, luidende als volgt:

«Art. 1bis. Het opschrift van hoofdstuk I van titel VI van boek I van het Burgerlijk Wetboek wordt vervangen door het volgende opschrift:

«Hoofdstuk I - Grond tot echtscheiding».

VERANTWOORDING

De in uitzicht gestelde hervorming behelst een bundeling van alle thans geldende echtscheidingsgronden in één enkele echtscheidingsgrond: de duurzame ontwrichting. De opschriften van het Burgerlijk Wetboek behoren aan die wijziging te worden aangepast.

Voorgaande documenten :

Doc 51 **2341/ (2005/2006)** :

001 : Wetsontwerp.

002 : Amendementen.

N° 45 DE MME MARGHEM

Art. 2

Remplacer cet article comme suit:

«Art. 2. — *L'article 229 du même Code, remplacé par la loi du 28 octobre 1974, est remplacé par la disposition suivante:*

«Art.229. — §1er *Le divorce peut être demandé par les époux, ou par l'un d'eux, lorsqu'il y a entre eux une désunion irrémédiable.*

§ 2 *Cette désunion irrémédiable est suffisamment démontrée lorsque:*

1°. *les deux époux demandent conjointement qu'il soit mis fin à l'union conjugale;*

2°. *l'un des époux demande qu'il soit mis fin à l'union conjugale et que l'autre époux accepte le principe de la rupture du mariage par des conclusions ou une déclaration personnelle actée à l'audience; cette acceptation n'est pas susceptible de rétractation;*

3°. *les époux ont vécu séparés de fait durant plus d'un an, et que l'un d'eux demande le divorce;*

§ 3. *Dans les autres cas, l'époux qui demande le divorce apporte la preuve d'un fait, relatif au comportement de l'autre conjoint, qui rend raisonnablement impossible la poursuite ou la reprise de la vie commune entre eux.»»*

JUSTIFICATION

Les auteurs de l'amendement estiment que le projet de loi manque de souplesse et d'innovation en ce qui concerne les possibilités d'introduire le divorce pour cause de désunion irrémédiable. La réforme proposée par le projet ne permet pas de s'adapter à la réalité et à la diversité des couples et des situations.

Tout d'abord il impose une séparation de fait, si courte soit-elle, lorsque les 2 époux sont d'accord pour divorcer, ce qui ne se justifie pas puisqu'il s'agit de la volonté conjointe des époux.

Ensuite, lorsque la demande est unilatérale, plus de souplesse pourrait être introduite. Le projet ne prévoit aucune possibilité d'introduction de la demande en divorce dans le cas particulier d'un époux plus mûr que l'autre par rapport au vécu du couple et qui souhaite divorcer sans attendre ou devoir passer par une séparation de fait. Ces situations sont

Nr. 45 VAN MEVROUW MARGHEM

Art. 2

Dit artikel vervangen door de volgende bepaling:

«Art. 2. — *Artikel 229 van hetzelfde Wetboek, vervangen bij de wet van 28 oktober 1974, wordt vervangen door de volgende bepaling:*

«Art. 229. — § 1. *De echtscheiding kan worden gevorderd door de echtgenoten of door ieder van hen, wanneer sprake is van een duurzame ontwrichting van hun relatie.*

§ 2. *Die duurzame ontwrichting van het huwelijk wordt voldoende aangetoond wanneer:*

1° *de beide echtgenoten gezamenlijk vorderen een einde aan de echtverbintenis te maken;*

2° *één van de echtgenoten vordert dat een einde aan de echtverbintenis zou worden gemaakt en de andere echtgenoot het principe van de echtbreuk aanvaardt door conclusies of door een persoonlijke, ter terechtzitting aangetekende verklaring neer te leggen; deze aanvaarding kan niet worden herroepen;*

3° *de echtgenoten gedurende meer dan één jaar feitelijk gescheiden hebben gewoond en één van beide echtgenoten de echtscheiding vordert.*

§ 3. *In de andere gevallen moet de echtgenoot die de echtscheiding vordert, het bewijs aanvoeren van een feit, met betrekking tot het gedrag van de andere echtgenoot, dat de voortzetting of de hervatting van hun samenleven redelijkerwijze onmogelijk maakt.»»*

VERANTWOORDING

Volgens de indienst van het amendement zijn de in het wetsontwerp opgenomen mogelijkheden om een echtscheiding op grond van een duurzame ontwrichting aan te vragen, onvoldoende soepel en vernieuwend. De in uitzicht gestelde hervorming schept onvoldoende ruimte om zich aan te passen aan de realiteit en aan de uiteenlopende gezinssituaties.

Ten eerste legt het wetsontwerp een - weliswaar korte - feitelijke scheiding op ingeval de echtgenoten het er samen over eens zijn uit de echt te scheiden. Dat hoeft niet, aangezien de echtscheiding door de beide echtgenoten gewild is.

Ook eenzijdige echtscheidingsaanvragen hebben baat bij méér soepelheid. Bijvoorbeeld: een echtgenoot die al verder staat dan zijn partner in de analyse van zijn huwelijk en die uit de echt wil scheiden zonder eerst feitelijk gescheiden te moeten zijn, blijft op grond van de thans voorliggende tekst verstoken van elke mogelijkheid een echtscheidingsaanvraag in te

pourtant fréquentes. Cette personne ne peut en effet, introduire un divorce par consentement mutuel et doit donc nécessairement, pour arriver à ses fins, se replier vers la séparation de fait de plus d'un an - ce qui induit la lourde obligation de quitter le domicile conjugal et ce pendant un an - ou vers le divorce intenté pour «sérieux indices» de comportement fautif. Il est clair que, quelque soit son choix, la procédure choisie ne favorisera pas la conclusion d'accord pourtant à la base d'un divorce «réussi».

L'intégration dans la réforme de la notion de «divorce accepté» par l'autre partie, c'ad la possibilité pour un des époux de demander seul le divorce sans devoir établir l'écoulement d'un délai de séparation du moment que l'époux moins «mûr» accepte l'idée de divorce, permettrait de répondre à ces situations.

Enfin le mariage ne peut être la seule institution contenant des obligations dont le manquement ne serait pas sanctionné. En effet, sous peine de vider le mariage de tout contenu, le minimum restant, à savoir les obligations d'ordre public découlant des articles 203 et suivants du Code civil, doivent, en ce qui concerne leur non respect, pouvoir être sanctionnées.

Afin de coller au mieux à la réalité actuelle des couples et de l'échec de ceux-ci, il a été choisi de faire référence au comportement d'un conjoint qui rend raisonnablement impossible le maintien ou la reprise de la vie commune. Même si on peut faire ici un rapprochement avec le concept de la faute actuellement retenu dans la matière du divorce, l'amendement présente cependant plusieurs différences importantes:

- ce comportement n'est plus, comme tel, une cause de divorce, mais devient un élément de preuve de la réalité de la désunion et de son caractère irrémédiable;

- un choix délibéré en faveur d'un concept général de «comportement rendant raisonnablement impossible la vie commune» susceptible de recouvrir de nombreuses réalités que le juge devra apprécier a été posé ; il est apparu important en effet de rejeter toute classification des comportements en «catégories» - comme le font les notions actuelles et limitées d'adultère, d'injure grave et d'excès et sévices - seules susceptibles d'être retenues; cette façon de faire est réductrice et ne correspond pas au vécu des couples; elle enferme ce vécu dans un carcan qui ne tient pas compte de la diversité des agissements susceptibles de rendre impossible la vie commune;

- il est enfin important de noter que cette disposition fait référence au «comportement» d'un époux, sans y ajouter le qualificatif «fautif» qui devient inutile dans le contexte d'une réforme visant à dégager le divorce de la notion de faute, sans toutefois aboutir à un texte qui ne retiendrait pas le manquement aux obligations du mariage; en retenant la notion de «comportement» et en en faisant non une cause de divorce mais une preuve de la désunion, on peut concilier d'une part la conception nouvelle du divorce et d'autre part la nécessité d'attacher une conséquence aux manquements conjugaux au sens large.

dienen. Nochtans komen dergelijke situaties vaak voor. De betrokkene kan immers geen echtscheidingsaanvraag door onderlinge toestemming indienen. Om te kunnen scheiden is hij bijgevolg verplicht zijn toevlucht te nemen tot de feitelijke scheiding van meer dan één jaar (wat de zware opdracht inhoudt dat hij de echtelijke woonplaats gedurende één jaar moet verlaten), dan wel tot de echtscheiding op grond van «ernstige aanwijzingen» van foutief gedrag. Hoe dan ook: geen van beide mogelijkheden bevordert de sluiting van een akkoord, dat nochtans de beste waarborg biedt voor een «geslaagde» echtscheiding.

Een oplossing voor dat knelpunt bestaat erin het begrip «door de andere partij aanvaarde echtscheiding» in de in uitzicht gestelde hervorming op te nemen, waarbij een van de echtgenoten alleen de echtscheiding kan aanvragen, zonder dat hij moet aantonen dat, op de dag dat de minst bereidwillige echtgenoot het idee van een echtscheiding aanvaardt, er een bepaalde periode van feitelijke scheiding verstreken is.

Tot slot kan het huwelijk niet de enige instelling zijn met verplichtingen waarvan de niet-nakoming zonder gevolg blijft. Wil men een uitholling van het huwelijk voorkomen, dan moet er inderdaad een sanctie staan tegenover de niet-nakoming van bepaalde, minimale verplichtingen, zoals de verplichtingen van openbare orde die voortvloeien uit de artikelen 203 e.v. van het Burgerlijk Wetboek.

Teneinde optimaal te kunnen inspelen op de thans heersende realiteit van het echtelijk leven, inclusief de mislukking ervan, opteert de indienster van dit amendement ervoor te verwijzen naar het gedrag van de echtgenoot dat de voortzetting of de hervatting van het samenleven redelijkerwijze onmogelijk maakt. Hoewel die benaderingswijze lijkt op het schuldconcept dat momenteel het echtscheidingsvraagstuk beheerst, houdt het hier bedoelde gedrag een aantal grote verschillen in:

- het gedrag is als dusdanig niet langer een grond voor echtscheiding, maar een aspect dat aantoonde dat het huwelijk ontworcht is en dat de situatie onomkeerbaar is;

- het begrip «het gedrag dat de voortzetting of de hervatting van het samenleven redelijkerwijze onmogelijk maakt» is een algemeen begrip dat heel wat feitelijke aspecten kan behelzen die de rechter moet beoordelen. Het is immers belangrijk gebleken geen beroep te doen op enige indeling van gedragingen in uitsluitend in aanmerking komende «categorieën»; men denke hierbij aan de huidige, beperkte begrippen overspel, grove belediging, geweld daden en mishandeling. Die handelwijze is reductionistisch en stemt niet overeen met wat de echtparen beleven; zij stopt die beleving in een keurslijf dat geen rekening houdt met de verscheidenheid van handelingen die het samenleven onmogelijk kunnen maken.

- Tot slot is het belangrijk aan te stippen dat deze bepaling verwijst naar het «gedrag» van een echtgenoot, zonder de toevoeging van de kwalificatie «schuldig»; die kwalificatie verliest immers haar nut in de context van een hervorming die erop gericht is de echtscheiding te ontdoen van het begrip «schuld», zonder evenwel uit te monden in een tekst die tekortkomingen aan de huwelijksverplichtingen niet zou opnemen. Door het begrip «gedrag» te behouden en er geen echtscheidingsgrond van te maken maar een bewijs van de ontworcht van het huwelijk, kan men het nieuwe concept «echtscheiding» doen sporen met de noodzaak om een gevolg te verbinden aan echtelijke tekortkomingen in de ruime zin.

N° 46 DE MME MARGHEM

Art. 2bis (nouveau)

Insérer un article 2bis, libellé comme suit:

«Art. 2bis. — *L'intitulé du chapitre II, du titre VI du même Code, est remplacé par l'intitulé suivant:*

«*Chapitre II — Des modalités de preuve de la désunion irrémédiable*».».

JUSTIFICATION

La réforme projetée propose de fusionner les différentes causes de divorce actuelles en une seule cause, la désunion irrémédiable. Le divorce pour cause déterminée n'existera plus. Il convient dès lors d'adapter les intitulés du Code civil à cette modification.

N° 47 DE MME MARGHEM

Art. 2ter (nouveau)

Insérer un article 2ter, libellé comme suit:

«Art. 2ter. — *L'article 230 du même Code, abrogé par la loi du 28 octobre 1974, est rétabli, sous le chapitre II précité, dans la rédaction suivante:*

«Art. 230. — *Lorsque la procédure est introduite sur base de l'article 229, § 2 2° et que le défendeur n'accepte pas le principe de la rupture du mariage, le demandeur peut néanmoins prouver la réalité de la désunion irrémédiable suivant les conditions déterminées à l'article 229, § 2,3° ou § 3.*»»

JUSTIFICATION

La désunion irrémédiable peut donc se prouver, suivant le nouvel article 229 de quatre façons différentes:

- demande conjointe;
- demande unilatérale acceptée par l'autre époux;
- séparation de fait de plus d'un an;

Nr. 46 VAN MEVROUW MARGHEM

Art. 2bis (nieuw)

Een artikel 2bis invoegen, luidende:

«Art. 2bis. — *Het opschrift van hoofdstuk II van boek I, titel VI, van hetzelfde Wetboek wordt vervangen door het volgende lid:*

«*Hoofdstuk II — De wijze waarop het bewijs van de duurzame ontwijking van het huwelijk kan worden geleverd*».».

VERANTWOORDING

De in uitzicht gestelde hervorming behelst een bundeling van alle thans geldende echtscheidingsgronden in één enkele echtscheidingsgrond: de duurzame ontwijking. De echtscheiding op grond van bepaalde feiten zal niet langer bestaan. De opschriften van het Burgerlijk Wetboek behoren aan die wijziging te worden aangepast.

Nr. 47 VAN MEVROUW MARGHEM

Art. 2ter (nieuw)

Een artikel 2ter invoegen, luidende:

«Art. 2ter. — *Artikel 230 van hetzelfde Wetboek, opgeheven bij de wet van 28 oktober 1974, wordt onder voormeld hoofdstuk II hersteld in de volgende redactie:*

«Art. 230. — *Wanneer de procedure werd ingeleid op grond van artikel 229, § 2, 2°, en de verweerder het principe van de echtbreuk niet aanvaardt, kan de verzoeker niettemin, conform de in artikel 229, § 2, 3°, of § 3, vervatte voorwaarden, bewijzen dat de relatie werkelijk duurzaam is ontwijkt.*».».

VERANTWOORDING

Overeenkomstig het in het vorige amendement voorgestelde artikel 229 kan de duurzame ontwijking van het huwelijk op vier verschillende wijzen worden bewezen:

- gezamenlijke vordering;
- eenzijdige vordering die door de echtgenoot wordt aanvaard;
- feitelijke scheiding van meer dan twee jaar;

– comportement de l'un des époux rendant raisonnablement impossible la poursuite ou la reprise de la vie commune entre eux.

Il faut prévoir une grande souplesse dans la manière d'introduire la demande en divorce pour permettre aux époux de faire évoluer la procédure en fonction de l'évolution de leur relation. Il est nécessaire de permettre aux époux de faire constater, à tout moment de la procédure, leur accord conjoint quant au principe du divorce alors que la procédure aurait été initiée par un des époux voulant démontrer la désunion irrémédiable en prouvant la séparation de fait de plus de deux ans ou le comportement de son conjoint rendant raisonnablement impossible la vie commune. Il faut, effet, éviter un cloisonnement dans un type de preuve qui ne facilite pas le dialogue (séparation de plus de deux ans, comportement rendant raisonnablement impossible la vie commune) et faciliter le passage à une procédure conjointe plus favorable à la réalisation d'un accord. Il ne sera pas nécessaire aux conjoints de déposer une nouvelle requête alors que la preuve de leur désunion irrémédiable n'est plus celle prévue initialement.

Il est également possible qu'un époux, n'ayant initialement pas accepté le divorce pour désunion irrémédiable introduit par son conjoint, change d'avis après un certain temps de réflexion. Là aussi, il faut prévoir que les époux peuvent faire constater leur accord sur la désunion irrémédiable et ce, à tout moment de la procédure.

Le cas particulier du divorce «accepté» implique que l'époux non- demandeur en divorce l'accepte. Toutefois ce dernier n'est pas tenu de la faire, il faut alors permettre à l'époux demandeur de poursuivre sa demande sur base de la séparation de fait ou en prouvant un comportement rendant raisonnablement impossible la poursuite de la vie commune.

N° 48 DE MME MARGHEM

Art. 2^{quater} (nouveau)

Insérer un article 2^{quater}, libellé comme suit:

«Art. 2^{quater}. — L'article 231 du même Code, repris sous le chapitre II précité, est remplacé par la disposition suivante:

«Art 231. — Lorsque la procédure est introduite sur base de l'article 229, § 2, 2°, 3° ou § 3, les époux peuvent demander au juge, à tout moment de la procédure, de constater leur accord conjoint sur la désunion irrémédiable.».

– gedrag van een van de echtgenoten dat de voortzetting of de hervatting van het samenleven tussen hen redelijkerwijze onmogelijk maakt.

Er is nood aan een zeer soepele procedure voor de indiening van een echtscheidingsaanvraag, zodat de echtgenoten de mogelijkheid krijgen de procedure af te stemmen op de evolutie van hun relatie. Het is zaak dat de echtgenoten op elk moment van de procedure hun gezamenlijk akkoord over het principe van de scheiding kunnen laten vaststellen, ook als de procedure op gang is gebracht door een van de echtgenoten die de duurzame ontwrichting van het huwelijk wil aantonen door het bewijs te leveren van een feitelijke scheiding van meer dan twee jaar of van gedrag van zijn echtgenoot dat het samenleven redelijkerwijze onmogelijk maakt. Het is immers belangrijk te voorkomen dat men zou vervallen in een compartimentering van het bewijs, die de dialoog er niet makkelijker op zou maken (scheiding van meer dan twee jaar, gedrag dat het samenleven redelijkerwijze onmogelijk maakt). Tevens moet de overgang worden vergemakkelijkt naar een gezamenlijke procedure die gunstiger is voor het bereiken van een akkoord. De echtgenoten zullen geen nieuw verzoekschrift moeten indienen, ofschoon het bewijs van de duurzame ontwrichting van het huwelijk niet meer hetzelfde is als het aanvankelijk geplande.

Het is ook mogelijk dat een echtgenoot die aanvankelijk de door zijn wederhelft ingeleide echtscheidingsprocedure op grond van duurzame ontwrichting van het huwelijk niet heeft aanvaard, na enige bezinningstijd van gedachten verandert. Ook daar voorziet het wetsvoorstel erin dat de echtgenoten hun akkoord over de duurzame ontwrichting van het huwelijk kunnen laten vaststellen, en wel op elk moment van de procedure.

Het specifieke geval van de «aanvaarde» echtscheiding impliceert dat de niet-verzoekende partij de echtscheiding aanvaardt, al is dat geen verplichting. In geval van een weigering moet de verzoekende partij haar aanvraag trachten hard te maken door een feitelijke scheiding aan te tonen of het bewijs te leveren van gedrag dat de voortzetting of de hervatting van hun samenleven redelijkerwijze onmogelijk maakt.

Nr. 48 VAN MEVROUW MARGHEM

Art. 2 ^{quater} (nieuw)

Een artikel 2^{quater} invoegen, luidende:

«Art. 2^{quater}. — Artikel 231 van hetzelfde Wetboek, opgenomen in het voornoemde hoofdstuk II, wordt vervangen door de volgende bepaling:

«Art. 231. — Wanneer de procedure werd ingeleid op grond van artikel 229, § 2, 2°, 3° of § 3, kunnen de echtgenoten de rechter in elke fase van het geding verzoeken hun gezamenlijk akkoord omtrent de duurzame ontwrichting van het huwelijk vast te stellen.».

JUSTIFICATION

La désunion irrémédiable peut donc se prouver, suivant le nouvel article 229 de quatre façons différentes:

- demande conjointe;
- demande unilatérale acceptée par l'autre époux;
- séparation de fait de plus d'un an;
- comportement de l'un des époux rendant raisonnablement impossible la poursuite ou la reprise de la vie commune entre eux.

Il faut prévoir une grande souplesse dans la manière d'introduire la demande en divorce pour permettre aux époux de faire évoluer la procédure en fonction de l'évolution de leur relation.

Il est nécessaire de permettre aux époux de faire constater, à tout moment de la procédure, leur accord conjoint quant au principe du divorce alors que la procédure aurait été initiée par un des époux voulant démontrer la désunion irrémédiable en prouvant la séparation de fait de plus de deux ans ou le comportement de son conjoint rendant raisonnablement impossible la vie commune.

Il faut, effet, éviter un cloisonnement dans un type de preuve qui ne facilite pas le dialogue (séparation de plus de deux ans, comportement rendant raisonnablement impossible la vie commune) et faciliter le passage à une procédure conjointe plus favorable à la réalisation d'un accord. Il ne sera pas nécessaire aux conjoints de déposer une nouvelle requête alors que la preuve de leur désunion irrémédiable n'est plus celle prévue initialement.

Il est également possible qu'un époux, n'ayant initialement pas accepté le divorce pour désunion irrémédiable introduit par son conjoint, change d'avis après un certain temps de réflexion. Là aussi, il faut prévoir que les époux peuvent faire constater leur accord sur la désunion irrémédiable et ce, à tout moment de la procédure.

VERANTWOORDING

De duurzame ontwrichting van het huwelijk kan dus, overeenkomstig het nieuwe artikel 229, op vier verschillende wijzen worden bewezen:

- gezamenlijke vordering;
- eenzijdige vordering die door de echtgenoot wordt aanvaard;
- feitelijke scheiding van meer dan een jaar;
- gedrag van een van de echtgenoten dat de voortzetting of de hervatting van het samenleven tussen hen redelijkerwijze onmogelijk maakt.

De wijze waarop de vordering tot echtscheiding wordt ingeleid, moet zeer flexibel blijven zodat de echtgenoten de mogelijkheid krijgen de procedure af te stemmen op de evolutie van hun relatie.

Het is noodzakelijk dat de echtgenoten op elk moment van de procedure hun gezamenlijk akkoord over het principe van de scheiding kunnen laten vaststellen, ook als de procedure op gang is gebracht door een van de echtgenoten die de duurzame ontwrichting van het huwelijk wil aantonen door het bewijs te leveren van een feitelijke scheiding van meer dan twee jaar of van gedrag van zijn echtgenoot dat het samenleven redelijkerwijze onmogelijk maakt.

Men moet immers voorkomen dat men zou vervallen in een compartimentering van het bewijs, die de dialoog er niet makkelijker op maakt (scheiding van meer dan twee jaar, gedrag dat het samenleven redelijkerwijze onmogelijk maakt). Tevens moet de overgang worden vergemakkelijkt naar een gezamenlijke procedure die gunstiger is voor het bereiken van een akkoord. De echtgenoten zullen geen nieuw verzoekschrift moeten indienen, ofschoon het bewijs van de duurzame ontwrichting van het huwelijk niet meer hetzelfde is als het aanvankelijk geplande.

Het is ook mogelijk dat een echtgenoot die aanvankelijk de door zijn wederhelft ingeleide echtscheidingsprocedure op grond van duurzame ontwrichting van het huwelijk niet heeft aanvaard, na enige bezinningstijd van gedachten verandert. Ook daar voorziet het wetsvoorstel erin dat de echtgenoten hun akkoord over de duurzame ontwrichting van het huwelijk kunnen laten vaststellen, en wel op elk moment van de procedure.

N° 49 DE MME MARGHEM

Art. 3

Le mot «231» est supprimé

JUSTIFICATION

L'article 231 est réintroduit et modifié par l'amendement 48.

N° 50 DE MME MARGHEM

Art. 6

Remplacer cet article comme suit:

«Art. 6. — L'article 299 du même Code est remplacé par la disposition suivante:

«Art.299. — Lorsque le mariage des époux est dissous par divorce, les institutions contractuelles d'héritier qu'ils auraient conclues entre eux ou avec des tiers, et les avantages matrimoniaux qu'ils se seraient consentis, soit dans leur contrat de mariage, soit par un acte postérieur, seront caducs de plein droit, sauf s'il est expressément prévu dans l'acte qui les porte qu'ils seraient maintenus dans cette hypothèse, ou que les époux ont conventionnellement prévu dans un acte de la procédure de divorce ou de la liquidation de leur régime matrimonial qu'il en serait ainsi. Dans ce second cas, les époux sont libres de transiger sur la mesure dans laquelle ces institutions ou avantages seront maintenus, à titre réciproque ou non.».».

JUSTIFICATION

Le divorce étant prononcé pour une cause unifiée et déga-gée comme telle de la référence à l'idée de faute, cette caducité n'est plus conçue comme une sanction du seul époux «coupable», mais comme un effet du divorce pour les deux époux. L'idée est que l'échec de la vie commune dont l'exis-tence et le maintien étaient le fondement des avantages patri-moniaux consentis doit avoir pour conséquence de rendre ceux-ci caducs de plein droit et de façon réciproque.

Nr. 49 VAN MEVROUW MARGHEM

Art. 3

Het cijfer «231» wordt weggelaten.

VERANTWOORDING

Artikel 231 wordt opnieuw ingevoerd en wordt gewijzigd bij amendement 48.

Nr. 50 VAN MEVROUW MARGHEM

Art. 6

Dit artikel vervangen als volgt:

«Art. 6. — Artikel 299 van hetzelfde Wetboek wordt vervangen door de volgende bepaling:

«Art. 299. — Wanneer het huwelijk van de echtgenoten door echtscheiding is ontbonden, vervallen van rechtswege de contractuele erfstellingen die zij onderling of met derden zouden zijn aangegaan alsook de huwelijksdelen die ze zichzelf hetzij in hun huwelijkscontract hetzij in een latere akte zouden hebben toegekend, behalve wanneer in de akte waarin ze vervat zijn, uitdrukkelijk is bepaald dat ze in die hypothese behouden blijven, of wanneer de echtgenoten contractueel in een document van de procedure of van de opheffing van hun huwelijksvermogensstelsel zouden hebben bepaald dat also zal geschieden. In het tweede geval staat het de echtgenoten vrij een dading aan te gaan met betrekking tot de maatregel waarin die erfstellingen of voordelen, al dan niet wederkerig, behouden zullen blijven.».».

VERANTWOORDING

Opdat de echtscheiding kan worden uitgesproken op een eenvormig gemaakte grond, waarbij als dusdanig niet langer naar schuld wordt verwezen, wordt die nietigheid niet meer opgevat als een straf voor de ene «schuldige» echtgenoot, maar als een gevolg van de echtscheiding voor de beide echtgenoten. Aangezien de verleende vermogensvoordelen waren gestoeld op het samenleven en de voortzetting daarvan, is de onderliggende gedachte dat die voordelen, wanneer samenleven niet langer mogelijk blijkt, van rechtswege en voor de beide echtgenoten nietig moeten worden.

S'agissant des effets patrimoniaux d'un divorce, il faut cependant respecter l'autonomie de la volonté des parties et leur liberté contractuelle en les autorisant à déroger à cette caducité de plein droit, soit dans l'acte constitutif des avantages, soit dans une convention conclue pendant la procédure de divorce ou dans le cadre de la liquidation du régime matrimonial.

Dans cette seconde hypothèse, les époux sont libres de transiger sur les modalités du maintien ou non des institutions contractuelles et des avantages matrimoniaux ainsi que sur le caractère réciproque ou non de leur maintien ou de leur caducité.

Le projet de loi ne précise pas dans quel cadre un accord des époux peut survenir sur ce point.

De plus, le projet parle des «avantages faits par contrat de mariage», or les avantages entre époux peuvent résulter d'actes pris ultérieurement au contrat de mariage. Il convient également de préciser la caducité de principe des institutions contractuelles conclues par les époux entre eux ou avec des tiers dans le cadre de ce nouveau divorce sans faute.

Ces hypothèses ne sont pas visées par le projet de loi.

N° 51 DE MME MARGHEM

Art. 8

Remplacer cet article comme suit:

«Art. 8. — L'article 301 du même Code, remplacé par la loi du 9 juillet 1975 et modifié par la loi du 20 mai 1997, est remplacé par la disposition suivante:

«Art. 301. — § 1er. Lorsque la vie conjugale a diminué l'aptitude d'un des conjoints à se procurer des revenus et que ce dernier est dans un état de besoin, il peut postuler une pension alimentaire après divorce à charge de l'autre conjoint.

Cependant, le juge peut, en considération de toutes les circonstances de la cause, et notamment du comportement des époux l'un envers l'autre et de l'influence de ce comportement sur la désunion irrémédiable, dire pour droit qu'aucune pension après divorce ne sera due.

§ 2. Les parties peuvent à tout moment convenir d'une pension éventuelle après divorce et de ses modalités par une convention homologuée.

Daar het om de vermogensrechtelijke gevolgen van een echtscheiding gaat, moeten de vrije wil van de partijen en hun contractuele vrijheid evenwel in acht worden genomen, door hen afwijkingen toe te staan op de nietigheid van rechtswege, hetzij in de akte waarin de voordelen zijn vastgelegd, hetzij in een overeenkomst die wordt gesloten tijdens de echtscheidingsprocedure dan wel in het raam van de opheffing van het huwelijksvermogensstelsel.

In het tweede geval kunnen de echtgenoten een vergelijk treffen omtrent de vraag of zij de contractuele erfstellingen en de huwelijksvoordelen al dan niet wensen te behouden, alsook of zij die al dan niet wederkerig wensen te behouden of nietig te maken.

Het wetsontwerp geeft niet aan binnen welk raam een akkoord tussen de echtgenoten tot stand kan komen.

Bovendien is in het ontwerp sprake van «voordelen bij huwelijksovereenkomst toegekend», terwijl de voordelen tussen echtgenoten uit na hun huwelijkscontract gesloten akten kunnen voortkomen. Tevens moet nader worden bepaald dat de contractuele erfstellingen die de echtgenoten onderling of met derden zouden zijn aangegaan, in het kader van deze nieuwe schuldloze echtscheiding in beginsel van rechtswege vervallen.

Deze hypothesen komen in het wetsontwerp niet aan de orde.

Nr. 51 VAN MEVROUW MARGHEM

Art. 8

Dit artikel vervangen als volgt:

«Art. 8. — Artikel 301 van hetzelfde Wetboek, vervangen bij de wet van 9 juli 1975 en gewijzigd bij de wet van 20 mei 1997, wordt vervangen als volgt:

«Art. 301. — § 1. Wanneer het huwelijksleven de bekwaamheid van één van de echtgenoten heeft verminderd om een inkomen te verwerven en zo laatstgenoemde hulpbehoevend is, kan hij ten laste van de andere echtgenoot een uitkering tot onderhoud na de echtscheiding vorderen.

De rechter kan echter, met inachtneming van alle omstandigheden van het geding, en inzonderheid van het gedrag van de echtgenoten ten opzichte van elkaar, en van de invloed daarvan op de duurzame ontwrichting van het huwelijk, voor recht zeggen dat na de echtscheiding geen enkele uitkering tot onderhoud verschuldigd is.

§ 2. De partijen kunnen te allen tijde, bij wege van een gehomologeerde overeenkomst, overeenstemming bereiken over een eventuele uitkering tot onderhoud na de echtscheiding en over de nadere regels terzake.

§ 3 À défaut d'une telle convention, le juge fixe le montant de la pension alimentaire par un calcul arithmétique dont il indique les facteurs et la manière dont ils conditionnent le montant alloué, de façon à ce que le conjoint qui y a droit reçoive une adéquate compensation de la diminution de son aptitude à se procurer des revenus du fait de la vie conjugale.

Il peut prendre en considération toutes les circonstances de la cause, et notamment l'âge des parties, l'activité professionnelle qu'elles exercent, leurs qualifications et aptitudes, leur état de santé, la durée du mariage, leur patrimoine, les droits qu'ils peuvent tirer de régimes sociaux légaux ou conventionnels, leur situation de famille et l'organisation de la vie familiale durant le mariage ainsi que le fait que le créancier d'aliment vive maritalement avec une tierce personne. Pour l'établissement de ce dernier critère, les certificats de domicile ou de population ne valent qu'à titre indicatif.

En aucun cas, la pension ne pourra dépasser le tiers des revenus du débiteur.

Cette quotité se calcule sur la masse composée:

1. de tous les revenus et avantages de toute nature, même privés, dont bénéficie le débiteur, et des capitaux tenant lieu de revenus ou de pension, pour une valeur mensualisée de ceux-ci, obtenue par un calcul inverse à celui prévu ci-après pour la capitalisation de la pension alimentaire, masse de laquelle on soustrait les impôts dont les revenus, avantages et capitaux sont frappés (ces derniers pour une valeur mensualisée);

2. des cotisations de sécurité sociale, à l'exclusion des cotisations volontaires;

3. des charges de nature professionnelles, à l'exclusion des charges privées.

§ 4. Le juge détermine la durée de la pension alimentaire, soit pour une période limitée, soit de façon viagère. Il peut notamment fixer une durée limitée, comme par exemple celle de la durée du mariage, lorsqu'il estime que, dans ce délai, le conjoint créancier aura raisonnablement pu récupérer une aptitude à se procurer des revenus, égale à celle dont il bénéficiait avant le mariage.

§ 3. Bij ontstentenis van een dergelijke overeenkomst, stelt de rechter het bedrag van die uitkering tot onderhoud vast door middel van een wiskundige berekening waarvan hij de parameters aangeeft alsmede de wijze waarop ze het toegekende bedrag bepalen, zodat de echtgenoot die er recht op heeft, een toereikende compensatie ontvangt voor de verminderde bekwaamheid om uit het feit van het huwelijksleven een inkomen te verwerven.

De rechter kan alle omstandigheden van het geding in aanmerking nemen, en inzonderheid de leeftijd van de partijen, de beroepsactiviteit die ze uitoefenen, hun bekwaamheid en geschiktheid, hun gezondheidstoestand, de duur van het huwelijk, hun vermogen, de rechten waarop zij aanspraak kunnen maken op grond van de wettelijke of contractuele sociale stelsels, hun gezinstoestand en de organisatie van het gezinsleven tijdens het huwelijk, alsmede het feit dat de onderhoudsgerechtigde met een derde persoon samenwoont. Voor de vaststelling van dat laatste criterium gelden het getuigschrift van woonplaats of het uittreksel uit het bevolkingsregister slechts ter informatie.

In geen enkel geval mag de uitkering tot onderhoud het derde van het inkomen van de onderhoudsplichtige overschrijden.

Dat deel wordt berekend op de massa samengesteld uit:

1. alle (ook zelf verkregen) inkomsten en voordelen van allerlei aard die de onderhoudsplichtige ontvangt en alle gelden die inkomsten of uitkeringen zijn, berekend als een maandelijkse waarde die wordt verkregen door een omgekeerde berekening als die welke hierna wordt omschreven voor de kapitalisatie van de uitkering tot onderhoud, waarna van die massa de belastingen worden afgetrokken die worden geheven op de inkomsten, voordelen en gelden (die laatste voor een tot een maandelijks bedrag herleide waarde);

2. de socialezekerheidsbijdragen, met uitsluiting van de vrijwillige bijdragen;

3. de lasten van beroepsmatige aard, met uitsluiting van de privélasten.

§ 4. De rechter bepaalt de looptijd van de uitkering tot onderhoud die ofwel voor een beperkte periode ofwel levenslang verschuldigd zal zijn. Hij kan inzonderheid een beperkte duur, zoals bijvoorbeeld de duur van het huwelijk, vaststellen wanneer hij van mening is dat de onderhoudsgerechtigde echtgenoot redelijkerwijs een geschiktheid heeft kunnen opbouwen om zich opnieuw een inkomen te verschaffen en die gelijk is aan de geschiktheid die hij terzake vóór het huwelijk had.

§ 5. Le montant de la pension pourra être modifié, à la hausse ou à la baisse, à la demande de l'une ou de l'autre partie, en cas de modification sensible de l'un des facteurs pris en considération par le juge pour fixer le montant initial de la pension. Selon les circonstances, la pension peut aussi être demandée ou supprimée, le droit à la pension ne se prescrivant pas.

La pension prend en toute hypothèse fin définitivement en cas de remariage du créancier alimentaire ou à la conclusion par ce dernier d'une cohabitation légale, sauf convention contraire expresse des parties.

La pension prend fin en cas du décès du débiteur ou du créancier d'aliments.

En cas de décès du débiteur d'aliments, le juge pourra cependant déterminer que la pension sera due par les héritiers et légataires universels ou à titre universel du défunt, dans la mesure de ce qu'ils auront reçu du défunt par donation, testament, institution contractuelle d'héritier ou succession.

Selon les circonstances, il en revoit le montant, en tenant compte des facteurs repris au présent article, et de la répartition du patrimoine du défunt entre ses différents héritiers et légataires universels ou à titre universel.

La pension sera également une charge de la succession du débiteur si la pension a été expressément convenue entre parties comme transmissible passivement.

§ 6. La pension alimentaire peut être allouée sous forme d'une rente mensuelle, d'un capital ou en nature, ou pour partie sous l'une ou les autres formes.

La rente mensuelle est portable, elle doit être payée par anticipation, en mains du créancier ou sur le compte bancaire qu'il indique au débiteur.

§ 5. Het bedrag van de uitkering tot onderhoud kan, op verzoek van een van de partijen, opwaarts of neerwaarts worden bijgesteld, zo zich een aanzienlijke wijziging voordoet van één van de factoren die door de rechter in aanmerking werden genomen om de oorspronkelijke uitkering tot onderhoud vast te stellen. Naargelang van de omstandigheden kan de uitkering tot onderhoud ook aangevraagd of opgeheven worden, met dien verstande dat het recht op een uitkering tot onderhoud niet verjaart.

In elk geval vervalt de betaling van de uitkering tot onderhoud definitief wanneer de onderhoudsgerechtigde opnieuw in het huwelijk treedt of een wettelijk samenlevingscontract aangaat, behalve wanneer de partijen in deze uitdrukkelijk een andersoortige regeling zijn overeengekomen.

De uitkering tot onderhoud vervalt bij het overlijden van de onderhoudsplichtige of van de onderhoudsgerechtigde.

Bij overlijden van de onderhoudsplichtige kan de rechter evenwel bepalen dat de uitkering tot onderhoud verschuldigd is door de erfgenamen of door de algemeen legatarissen dan wel de legatarissen onder algemene titel van de overledene, afhankelijk van wat zij van de overledene door schenking, bij testament, dan wel door contractuele erfstelling of via successie zullen hebben ontvangen.

Naargelang van de omstandigheden stelt de rechter het bedrag bij, waarbij hij rekening houdt met de in dit artikel vervatte factoren en met de verdeling van het vermogen van de overledene tussen zijn diverse erfgenamen en algemeen legatarissen dan wel legatarissen onder algemene titel.

De uitkering tot onderhoud zal ook een last van de nalatenschap van de onderhoudsplichtige zijn als tussen de partijen uitdrukkelijk werd overeengekomen dat de uitkering tot onderhoud passief overdraagbaar is.

§ 6. De uitkering tot onderhoud kan worden toegerekend in de vorm van een maandelijksse rente, van een kapitaal of in natura, dan wel deels in de ene of de andere vorm.

De maandelijksse rente is een brengbedrag en moet vooraf worden betaald aan de onderhoudsgerechtigde zelf, of worden gestort op de bankrekening die de onderhoudsgerechtigde aan de onderhoudsplichtige aangeeft.

Elle est de plein droit indexée à chaque anniversaire de la décision qui en fixe ou en modifie le montant, par rapport à l'indice des prix à la consommation du Royaume, sauf si les parties en ont convenu autrement ou que le juge, par une motivation spéciale, a déterminé un autre mode d'indexation.

La pension peut être allouée sous forme d'un capital ou capitalisée par la suite, soit de l'accord des deux conjoints, soit sur la demande du débiteur.

Dans ce second cas, le juge détermine si cette capitalisation est conforme à l'équité, et il fixe le montant du capital par un calcul arithmétique, dont les facteurs sont:

- 1. le montant de la rente mensuelle à laquelle le créancier aurait droit;*
- 2. son espérance de vie éventuellement corrigée de facteurs liés à son état de santé;*
- 3. le taux de capitalisation choisi en fonction du taux réel des intérêts du marché financier du Royaume.*

La pension peut être allouée, initialement ou par la suite, par l'allocation d'un avantage en nature, comme l'usage d'un bien immeuble, soit de l'accord des deux conjoints, soit sur la demande du débiteur. Dans ce second cas, le juge détermine si cette offre est conforme à l'équité, et en détermine les modalités, notamment quant à sa consistance et sa durée. Dans tous les cas, il en évalue la valeur.».».

JUSTIFICATION

Tout comme dans le projet modifié par le présent amendement, il est rappelé, dans le 2ème paragraphe du texte, que les parties peuvent librement et complètement définir les modalités d'une éventuelle pension alimentaire après divorce, et que ce mode de fixation prime sur le mode judiciaire et litigieux, qui n'est que subsidiaire.

La question de la pension après divorce est très certainement de la question la plus délicate de la réglementation des effets du divorce, puisqu'il faut veiller à ne pas placer un époux dans une situation de précarité financière suite au prononcé du divorce, tout en considérant – alors même que la faute

Bij iedere verjaardag van de beslissing die er het bedrag van vaststelt of wijzigt, wordt het bedrag van de uitkering van rechtswege aangepast aan het in het Rijk geldende indexcijfer van de consumptieprijzen, behalve wanneer de partijen terzake een andere regeling overeengekomen zijn of wanneer de rechter, bij bijzondere motivering, een andere indexeringswijze heeft vastgesteld.

De uitkering tot onderhoud kan in de vorm van een kapitaal worden toegekend of achteraf worden gekapitaliseerd conform het akkoord dat de partijen daarover hebben aangegaan, dan wel op vraag van de onderhoudsplichtige.

In het tweede geval bepaalt de rechter of die kapitalisatie billijk is en stelt hij het bedrag van het kapitaal vast door een wiskundige berekening waarvan de parameters de volgende zijn:

- 1. het bedrag van de maandelijkse rente waarop de onderhoudsgerechtigde recht zou hebben;*
- 2. zijn levensverwachting, eventueel aangepast op basis van factoren die met zijn gezondheidstoestand te maken hebben;*
- 3. de gekozen kapitalisatierente op basis van de geldende reële interestvoeten op de financiële markten van het Rijk.*

De uitkering tot onderhoud kan, oorspronkelijk of achteraf, worden toegekend in de vorm van een voordeel in natura zoals het gebruik van een onroerend goed, als de beide echtgenoten daarmee akkoord zijn gegaan dan wel op verzoek van de onderhoudsplichtige. In het tweede geval bepaalt de rechter of het om een billijk aanbod gaat en stelt hij er de concrete invulling van vast, inzonderheid de omvang en de looptijd. In alle gevallen doet hij een raming van de waarde ervan.».».

VERANTWOORDING

Net zoals het geval is in het wetsontwerp dat via dit amendement wordt gewijzigd, wordt er in de eerste paragraaf van de tekst op gewezen dat de partijen na de echtscheiding vrij en volledig de nadere regels van een eventuele uitkering tot onderhoud mogen bepalen, alsook dat die wijze van vaststelling de voorrang heeft op de gerechtelijke geschilprocedure, die slechts van bijkomende orde is.

De uitkering tot onderhoud is beslist het meest delicate knelpunt van de regelgeving over de gevolgen van de echtscheiding; men moet er immers op toezien dat een echtgenoot na de uitspraak van de echtscheiding niet afglijdt naar een toestand van financiële onzekerheid, terwijl men ook moet

n'est plus comme telle une cause de divorce –, qu'il serait inéquitable de réserver un droit alimentaire au conjoint qui est, de par son comportement gravement fautif, exclusivement ou principalement responsable de la désunion.

La faute ne peut plus être le seul critère de la naissance ou non du droit à la pension, mais elle ne peut pas non plus être totalement absente de l'appréciation de ce droit.

En effet, refuser tout effet à la faute et plus particulièrement à la faute grave (atteinte à la vie ou à la santé de l'autre conjoint, par exemple) reviendrait à sanctionner abusivement le conjoint victime de la faute qui bénéficierait, par hypothèse, d'une aisance financière et à dégager de toute responsabilité l'époux qui a perdu, par son propre comportement culpeux, le bénéfice des droits alimentaires liés à la qualité d'époux.

Pour réaliser l'équilibre recherché, il faut préciser et mieux cadenciser le caractère essentiellement économique de la pension après divorce en en faisant dépendre son octroi à deux critères alimentaires: la diminution des aptitudes à se procurer des revenus du fait de la vie conjugale et l'état de besoin, tel qu'il est actuellement interprété par la jurisprudence.

Il apparaît, en effet, que la pension n'ayant plus un caractère indemnitaire, le créancier d'aliments doit être dans le besoin pour en bénéficier. L'idée est de laisser au conjoint dans un état de besoin relatif, le temps de refaire sa vie et d'être en mesure d'être autonome.

Contrairement au projet de loi, l'organisation de la vie commune et notamment le choix par un des époux de ne pas travailler n'intervient pas à titre de sanction mais est considéré comme un des 2 vecteurs conduisant à l'octroi d'une pension ou non. Il est en effet difficile de prouver, comme le prévoit le projet, que ce choix est purement unilatéral, qu'en est-il de l'autre conjoint qui «s'accommode» de la situation ? Il paraît plus sain de partir de la situation objective existant au moment de la rupture dans le but de permettre à celui qui a, du fait de la vie commune, vu sa faculté de «faire carrière» diminuée, de retrouver une certaine autonomie financière et des moyens de subsistance. Introduire une notion de responsabilité dans le choix d'organisation de la vie commune passée revient à rouvrir le débat sur la faute encore une fois alors que l'objectif est d'éviter celui-ci autant que possible.

Ce droit à la pension tel qu'encadré par ces deux critères alimentaires ou économiques est, d'autre part, modulé par l'incidence de la faute. Afin d'appréhender toutes les situations particulières dans leurs spécificités, c'est le juge qui appréciera si le droit alimentaire doit ou non être refusé. Par exemple, le fait d'avoir commis un adultère ne doit pas automatiquement supprimer tout droit à une pension alimentaire. Le

bedenken dat het niet billijk zou zijn een uitkering tot onderhoud toe te wijzen aan de echtgenoot die zwaar in de fout is gegaan, en aldus uitsluitend dan wel in hoofdzaak verantwoordelijk is voor de ontwrichting van het huwelijk – ook al is «schuld» als dusdanig niet langer een echtscheidingsgrond.

Hoewel schuld niet langer het enige criterium kan zijn om te bepalen of het recht op een uitkering al dan niet ontstaat, mag dat begrip ook niet helemaal terzijde worden geschoven bij het afwegen van dat recht.

Zo de fout, en meer bepaald de grove fout (een aanslag op het leven dan wel op de gezondheid van de andere echtgenoot bijvoorbeeld), helemaal geen gevolgen heeft, zou zulks neerkomen op het ten onrechte bestraffen van de echtgenoot die het slachtoffer is van de fout, bijvoorbeeld omdat die een grote financiële armslag kan hebben, terwijl een echtgenoot die het recht op een uitkering tot onderhoud waarop hij als echtgenoot aanspraak kan maken, heeft verloren door zijn eigen culpoos handelen, van alle verantwoordelijkheid zou worden ontheven.

Teneinde het nagestreefde evenwicht te verwezenlijken, moet de hoofdzakelijk economische aard van de uitkering tot onderhoud na de echtscheiding worden gepreciseerd en sluitender worden gemaakt door de uitkering tot onderhoud afhankelijk te maken van twee onderhoudscriteria, met name enerzijds de beperktere mogelijkheden die er waren om een inkomen op grond van de huwelijkse staat te verwerven, en anderzijds de staat van behoefte, zoals die thans in de rechtsleer wordt geïnterpreteerd.

Aangezien de uitkering niet langer bedoeld is als een vergoeding, moet de onderhoudsgerechtigde immers behoeftig zijn, zo niet kan hij ze niet genieten. De onderliggende gedachte is de echtgenoot in een betrekkelijke behoefte te laten, hem de tijd te gunnen zijn leven opnieuw op te bouwen en bij machte te worden autonoom te zijn.

In tegenstelling tot wat in het wetsontwerp het geval is, geldt de organisatie van het samenwonen, inzonderheid de keuze van één van de echtgenoten om niet te werken, niet als sanctie, maar wordt ze beschouwd als een van de twee factoren die al dan niet tot de toekenning van een uitkering leiden. Het valt immers moeilijk te bewijzen (zoals het wetsontwerp in uitzicht stelt) dat die keuze louter eenzijdig is; hoe staat het voorts met de andere echtgenoot die «zich schikt» in de situatie? Het lijkt gezonder uit te gaan van de objectieve toestand die op het ogenblik van de breuk bestaat, teneinde de persoon die wegens het samenleven minder «carrière kon maken», de gelegenheid te bieden een zekere financiële autonomie alsook bestaansmiddelen te herwinnen. Een begrip «verantwoordelijkheid» laten meespelen bij de keuze voor de organisatie van het voorbije samenleven, komt neer op een zoveelste heropening van het debat over de schuld, terwijl het de bedoeling is dat zoveel mogelijk te voorkomen.

Dat recht op een uitkering, met als flankerende voorwaarden de criteria van onderhoudsbehoefte dan wel van economische behoefte, wordt tevens aangepast naargelang van de invloed van de schuld. Teneinde rekening te houden met alle bijzondere situaties en hun specifieke eigenschappen, wordt het aan de rechter overgelaten te oordelen of het recht op een uitkering tot onderhoud al dan niet moet worden geweigerd.

juge prend sa décision en fonction de toutes les circonstances de la cause, et notamment du comportement de l'autre conjoint.

Cette double appréciation – sur le plan alimentaire et sur le plan de la responsabilité et de la gravité du comportement –, implique bien entendu un large pouvoir d'appréciation du juge.

Les risques inhérents à toute appréciation – arbitraire, divergence dans la jurisprudence ... –, paraissent toutefois moins importants que ceux qui s'attachent soit au régime juridique qui confond dans le même concept de faute l'admissibilité et les effets du divorce, soit au régime juridique qui se détacherait totalement de la faute et aboutirait ainsi à effacer purement et simplement les conséquences d'un manquement aux obligations légales que constituent les devoirs nés du mariage.

Pour limiter les conséquences du pouvoir d'appréciation souverain du juge saisi de la demande de pension après divorce, les critères à prendre en considération sont fixés de façon précise et le juge est obligé de motiver de manière spéciale sa décision, puisqu'il doit justifier le montant alloué en indiquant non seulement les facteurs arithmétiques retenus, mais également les modalités de leur prise en compte dans le cas d'espèce.

Ces précisions sont importantes pour mettre un terme aux incertitudes actuelles de calcul liées notamment aux controverses sur l'incidence exacte des charges sociales, fiscales et professionnelles.

D'autre part, des règles précises quant à la durée limitée ou non du droit à pension, en fonction de critères tels que la durée du mariage ou encore les aptitudes du créancier à retrouver une capacité de revenus sont fixées sans que la limite soit figée de manière arbitraire.

Ces précisions sont de nature à contribuer à la réalisation de l'équilibre voulu entre la prise en compte des effets financiers d'une désunion et l'incidence du temps sur la perte et le recouvrement de l'aptitude à se procurer des revenus.

La durée du mariage, sans être un élément mathématiquement contraignant, ne peut donc être négligée dans la définition du droit à pension et de sa durée. Elle ne doit donc pas, contrairement à ce que prévoit le projet de loi, constituer une limite figée qui ne permettrait pas d'aboutir à la solution d'équilibre dans chaque cas d'espèce. De plus, le double critère économique et l'incidence modulatrice de la responsabilité de l'époux demandeur en pension, permettent d'éviter tout risque de voir le divorce transformé en une façon aisée de se procurer des revenus durables sur le «dos» de l'ex-conjoint, une sorte de «win for life».

Zo hoeft het plegen van overspel niet noodzakelijk in te houden dat de persoon elk recht op een uitkering tot onderhoud wordt ontzegd. De rechter oordeelt dan op grond van alle omstandigheden van de zaak, en meer bepaald op grond van het gedrag van de andere echtgenoot.

Die dubbele beoordelingswijze – zowel op grond van de onderhoudsbehoefte als op grond van de verantwoordelijkheid en de ernst van het gedrag – houdt uiteraard in dat de rechter een ruime beoordelingsbevoegdheid heeft.

Ofschoon elke beoordeling risico's inhoudt – willekeur, geen eenvormigheid in de rechtspraak enzovoort –, lijken zij in dit geval evenwel kleiner dan wanneer men een rechtsbestel hanteert waarin het begrip «schuld» betrekking heeft op zowel de toelaatbaarheid als op de gevolgen van de echtscheiding, of in een rechtsbestel dat het begrip «schuld» volledig zou loslaten, en aldus gewoon de spons zou veggen over de gevolgen van het niet-nakomen van de wettelijke, door het huwelijk ontstane verplichtingen.

Met het oog op de inperking van de implicaties van de soevereine beoordelingsbevoegdheid van de rechter die moet oordelen over het verzoek inzake een uitkering tot onderhoud na de echtscheiding, worden de in aanmerking te nemen criteria gedetailleerd vastgelegd. Bovendien wordt de rechter een bijzondere motiveringsplicht opgelegd: hij moet het toegekende bedrag verantwoorden, niet alleen door aan te geven op welke wiskundige berekening hij zich bij zijn beslissing heeft gebaseerd, maar tevens hoe daarmee in dat welbepaalde geding rekening is gehouden.

Die preciseringen zijn belangrijk om een einde te maken aan de bestaande onzekerheid omtrent de berekening, waarbij meer bepaald wordt geredetwist over de precieze omvang van de sociale en fiscale lasten, alsook van de beroepskosten.

Voorts is op grond van criteria zoals de duur van het huwelijk, of de capaciteiten van de onderhoudsgerechtigde om een nieuwe bron van inkomsten te vinden, voorzien in precieze regelingen over de eventuele inperking van de uitkeringsduur, zonder dat het grensbedrag willekeurig wordt vastgesteld.

Die preciseringen moeten bijdragen tot het gewenste evenwicht, waarbij enerzijds rekening wordt gehouden met de financiële gevolgen van het ontworpen huwelijk, en anderzijds met het tijdseffect op het inkomensverlies en op het vermogen om opnieuw inkomsten te verwerven.

Hoewel de duur van het huwelijk geen mathematisch dwingende factor mag zijn, mag hij evenwel niet zomaar terzijde worden geschoven bij de vaststelling van het recht op een uitkering tot onderhoud en de looptijd ervan. In tegenstelling tot hetgeen het wetsontwerp in uitzicht stelt, mag die duur dus geen vaststaande limiet vormen waardoor niet in elk geval een evenwichtige oplossing binnen bereik ligt. Bovendien kan dankzij het tweeledige economische criterium en de modulerende weerslag van de verantwoordelijkheid van de echtgenoot die een uitkering tot onderhoud aanvraagt, het risico worden afgewend dat de echtscheiding verwordt tot een gemakkelijke manier om zich duurzame inkomsten te verwerven op de «rug» van de echtgenoot, een soort «win for life».

Les modalités de variation – majoration, réduction, suppression – de la pension sont décrites avec plus de précisions, tout en rappelant que si le droit à pension est imprescriptible, son montant est susceptible de modification. Il est tenu compte pour les modifications du droit et du montant de la pension, d'une approche aussi souple que celle prévue par le projet de loi, se fondant sur les mêmes facteurs objectifs et subjectifs qui ont prévalu lors de la décision initiale d'octroi et énumérés par la loi. La référence à des circonstances indépendantes de la volonté des parties dans le projet de loi, semble en effet ne plus coller à la réalité, elle ne permet pas en effet de prendre en compte une situation pourtant très courante, le fait de vivre maritalement avec une tierce personne qui a pourtant une influence sur la situation du créancier d'aliment. L'amendement propose par contre de tenir compte de cette situation qui ne met pas automatiquement fin au droit à la pension mais constitue un critère parmi d'autres à prendre en compte pour son adaptation éventuelle.

La controverse sur l'incidence du remariage du créancier ou de la conclusion par lui d'une cohabitation légale – perte définitive du droit lui-même ou suspension du droit ou révision du montant – doit être résolue à l'occasion de la réforme, pour éviter les incertitudes actuelles. L'amendement propose que ces circonstances mettent définitivement fin à la pension, afin de mettre un terme à ce que certains appellent aujourd'hui la «polygamie alimentaire». Dans le projet de loi, seule l'hypothèse du décès du débiteur est envisagée comme cause de fin de la pension.

Le décès du débiteur ou du créancier est également une cause de cessation du droit, sous réserve d'une action alimentaire à charge de la succession du débiteur prédécédé, action qui peut éventuellement conduire à une révision du montant, compte tenu des modifications intervenant dans la personne des débiteurs et dans l'assiette de la pension.

L'objectif de favoriser les accords entre parties reste une priorité pour les auteurs de l'amendement, c'est pourquoi, il est laissé une large liberté contractuelle aux ex-époux en prévoyant expressément qu'ils sont libres de convenir du maintien de la pension en cas de remariage ou de concubinage du créancier ou encore, de prévoir sa transmissibilité passive.

Enfin d'autres modalités d'exécution de la pension: indexation, rente mensuelle ou capitalisation, exécution par équivalent ou en nature doivent être fixées.

Actuellement, l'exécution en nature ne peut être ordonnée par le juge, alors cependant que très souvent, cette modalité peut être avantageuse pour l'une et/ou l'autre partie, notam-

De nadere regels om te uitkering te wijzigen (verhogen, verminderen, opheffen) worden nauwkeuriger omschreven. Bovendien wordt erop gewezen dat het recht op een uitkering dan wel niet voor verjaring vatbaar is, maar dat het bedrag ervan wel degelijk kan worden gewijzigd. Voor de wijzigingen aan het recht op en het bedrag van de uitkering, wordt rekening gehouden met een even soepele aanpak als die welke in het wetsontwerp wordt gehuldigd. Als grondslag gelden daarbij dezelfde objectieve en subjectieve factoren die vooropstonden bij de oorspronkelijke beslissing om een uitkering tot onderhoud toe te kennen, en die in de wet opgesomd staan. Kennelijk strookt de verwijzing in het wetsontwerp naar omstandigheden buiten de wil van de partijen immers niet langer met de werkelijkheid. Op grond daarvan kan namelijk geen rekening worden gehouden met een nochtans erg gangbare situatie, waarbij iemand als echtgenoot samenleeft met een derde, die desalniettemin van invloed is op de situatie van de onderhoudsgerechtigde. Met dit amendement wordt dan ook voorgesteld die situatie in aanmerking te nemen welke weliswaar het recht op de uitkering niet automatisch doet vervallen, maar wel een van de in aanmerking komende criteria vormt om eventueel een aanpassing door te voeren.

De discussie over de implicaties van een nieuw huwelijk of van wettelijke samenwoning (definitief verlies of opschorting van het recht, dan wel herziening van het bedrag) moet bij de hervorming worden beslecht, teneinde te voorkomen dat de nu heersende onzekerheid, blijft voortbestaan. In dit amendement wordt voorgesteld dat die omstandigheden de uitkering definitief zouden doen vervallen, teneinde komaf te maken met wat sommigen momenteel «uitkeringspolygamie» noemen. Het wetsontwerp voorziet alleen in het geval waarbij het overlijden van de onderhoudsplichtige de uitkering doet vervallen.

Het recht op een uitkering tot onderhoud kan tevens worden stopgezet bij het overlijden van de onderhoudsplichtige of de onderhoudsgerechtigde, behalve wanneer van de nalenschap van de vooroverleden onderhoudsplichtige een vordering tot levensonderhoud wordt ingesteld. Die kan eventueel leiden tot een herziening van het bedrag, rekening houdend met het feit dat de onderhoudsplichtigen en de grondslag van de uitkering gewijzigd zijn.

De indienster van het amendement blijft in de eerste plaats beogen de overeenkomsten tussen de partijen te bevorderen. Daarom wordt aan de ex-echtgenoten een ruime contractuele vrijheid geboden, zulks door uitdrukkelijk te stellen dat zij vrij kunnen overeenkomen dat de onderhoudsgerechtigde de uitkering tot onderhoud mag behouden wanneer hij/zij een nieuw huwelijk aangaat of ongehuwd gaat samenwonen. Tevens kunnen zij bepalen dat de uitkering tot onderhoud passief overdraagbaar is.

Tot slot moeten nog andere nadere uitvoeringsregels van de uitkering worden vastgelegd, zoals de indexering, de uitbetaling als maandrente of kapitalisatie, de uitvoering bij equivalent of in natura.

Thans kan de uitvoering in natura niet door de rechter worden opgelegd. Die maatregel kan evenwel in veel gevallen voordelig zijn voor de ene of de andere partij, meer bepaald

ment quand elle s'exécute sous la forme de l'occupation d'un bien au titre de résidence.

La capitalisation peut se faire, de l'accord des deux conjoints ou par jugement, sur requête du débiteur. Lorsqu'il y a accord, il paraît inutile de maintenir l'exigence actuelle de l'homologation, qui paraît excessive lorsqu'on constate qu'elle ne vise que la capitalisation et non pas d'autres conventions sur la pension après divorce, et notamment pas la renonciation.

N° 52 DE MME MARGHEM

Art. 9

Remplacer cet article comme suit:

«Art. 9. — L'article 301bis du même Code est remplacé par la disposition suivante:

«Art.301bis. — § 1er. Au cas où le débiteur demeure plus de deux mois sans payer tout ou partie de la rente mensuelle ou du capital fixé par une décision exécutoire, le créancier sera autorisé de plein droit à percevoir, à l'exclusion de son ancien conjoint, les revenus ou les capitaux qui lui seraient dus par des tiers, dans la mesure de la pension qui lui a été allouée en rente ou en capital.

Le jugement allouant la pension sera opposable aux tiers débiteurs du débiteur de la pension, par simple notification qui leur en sera faite par le greffe de la juridiction qui a alloué la pension, à la requête du créancier d'aliments.

La notification faite par le greffe énonce la présente disposition, le montant que le tiers débiteur doit payer, et la durée de la pension.

Le tiers débiteur, auquel la notification aura été faite, pourra être déclaré débiteur personnel des montants qu'il aurait, nonobstant la délégation, payés à son débiteur.

La délégation de sommes vaut jusqu'à notification par le greffe de la décision y mettant fin ou jusqu'à la renonciation de la partie créancière à la délégation, soit indiquée par cette dernière au greffe qui la notifie alors au tiers débiteur, soit indiquée directement par le créancier à ce dernier.

wanneer die partij een onroerend goed mag gebruiken om erin te wonen.

De uitkering kan op verzoek van de onderhoudsplichtige worden gekapitaliseerd, zo zulks met instemming van de beide echtgenoten of bij vonnis gebeurt. Wanneer de partijen een akkoord hebben gesloten, lijkt het zinloos de vigerende en kennelijk buitensporige voorwaarde tot homologatie te behouden; zij heeft immers alleen maar betrekking op de kapitalisatie, en niet op de andere overeenkomsten over de uitkering na echtscheiding, waaronder de overeenkomst waarin wordt afgezien van de uitkering.

Nr. 52 VAN MEVROUW MARGHEM

Art. 9

Dit artikel vervangen als volgt:

«Art. 9. — Artikel 301bis van hetzelfde Wetboek, ingevoegd bij de wet van 9 juli 1975 en gewijzigd bij de wet van 20 mei 1997, wordt vervangen door de volgende bepaling:

«Art. 301bis. — § 1. Zo de onderhoudsplichtige meer dan twee maanden het geheel of een deel van de maandrente of van het bij een uitvoerbare beslissing vastgestelde kapitaal niet betaalt, is het de onderhoudsgerechtigde toegestaan van rechtswege en met uitsluiting van zijn gewezen echtgenoot, de inkomsten of de kapitalen te ontvangen die deze door derden verschuldigd zouden zijn, a rato van de uitkering tot onderhoud die hem in de vorm van een rente of van kapitaal werd toegekend.

Het vonnis dat de uitkering tot onderhoud toekent, is tegenstelbaar aan derde schuldenaren van de onderhoudsplichtige, bij eenvoudige kennisgeving die hen zal worden gedaan door de griffie van de rechtbank die de uitkering tot onderhoud heeft toegekend, op verzoekschrift van de onderhoudsgerechtigde.

De door de griffie gedane kennisgeving vermeldt deze schikking, het bedrag dat de derde schuldenaar moet betalen en de looptijd van de uitkering tot onderhoud.

De derde schuldenaar, aan wie de kennisgeving werd gedaan, kan persoonlijk schuldenaar worden verklaard van de bedragen die hij, in weerwil van de schuldoverdracht, aan de schuldenaar zou hebben betaald.

De overdracht van bedragen geldt tot aan de kennisgeving, door de griffie, van de beslissing die daaraan een einde maakt of totdat de schuldeisende partij afziet van de overdracht, hetgeen door laatstgenoemde kan worden aangegeven op de griffie, die daarvan de derde schuldenaar in kennis stelt, dan wel rechtstreeks medegedeeld door de schuldeiser aan de schuldenaar.

Cette décision peut être obtenue par le débiteur d'aliments de la part du juge compétent, en exposant les mesures et garanties qu'il offre pour un paiement régulier de la pension à l'avenir. Le juge agrée ou rejette ces offres selon le crédit qu'elles présentent; s'il les agrée, son jugement vaut titre exécutoire.

§ 2. Lorsque la pension après divorce est fixée par la convention des parties, celles-ci déterminent les modalités d'exécution des paiements, en ce compris les conditions du recours à la cession de rémunération. Les parties sont libres de déroger conventionnellement à l'article 1412 du Code judiciaire en limitant l'assiette de la cession».

JUSTIFICATION

Il est fait référence au mécanisme de délégation de sommes prévu par les articles 221 Code civil et 1280 du Code judiciaire dans l'article 301 *bis* Code civil actuel. Les modifications apportées aux modalités de mise en oeuvre de la délégation de sommes doivent dès lors être apportées dans cet article.

Contrairement au projet de loi, ce mécanisme ne jouera qu'en cas de non paiement de la pension après divorce, fixée par décision exécutoire. Parallèlement aux articles 203 *ter* et 221 du Code civil, un défaut d'exécution doit être rencontré pour que la délégation de sommes puisse jouer. Il a été choisi ici de fixer ce défaut d'exécution à un manquement d'un minimum de 2 mois impayés.

Le recours à la notification de la décision au tiers débiteur par le greffe et non plus à la signification par exploit d'huissier et ce, pour éviter les frais de procédure dont l'avance est incompatible avec la situation de besoin du créancier impayé, permet de mettre fin à l'incohérence actuelle de la procédure de délégation qui est mise en oeuvre selon des formalités différentes selon que la délégation se fonde sur les articles 301 *bis* du Code civil et 1280 du Code judiciaire ou sur les articles 203 *ter* et 221 du Code civil.

Le § 2 du nouvel article 301 *bis* vise les modalités d'exécution de la pension fixée du commun accord des parties.

La convention peut prévoir des modalités particulières d'exécution telle une cession de rémunération et, en ce cas, déroger à l'article 1412 du Code judiciaire qui supprime, pour le paiement des pensions alimentaires, les limites de cessibilité et de saisissabilité.

Die onderhoudsplichtige kan die beslissing van de bevoegde rechter verkrijgen door een uiteenzetting van de maatregelen en waarborgen die hij biedt voor een regelmatige betaling van de uitkering tot onderhoud in de toekomst. De rechter aanvaardt of verwerpt die aanbiedingen naargelang het krediet dat ze vertegenwoordigen; als hij ze aanvaardt, geldt zijn vonnis als uitvoerbare titel.

§ 2. Als de uitkering tot onderhoud na echtscheiding wordt vastgesteld door de overeenkomst tussen de partijen, bepalen die de nadere uitvoeringsregels voor de betalingen, met inbegrip van de voorwaarden voor het beroep op de overdracht van loon. Het staat de partijen vrij bij overeenkomst af te wijken van artikel 1412 van het Gerechtelijk Wetboek door de grondslag van de overdracht te beperken.».

VERANTWOORDING

Er wordt verwezen naar de regeling voor geldoverdracht, die is ingesteld bij artikel 221 van het Burgerlijk Wetboek, als ook bij artikel 1280 van het Gerechtelijk Wetboek en het vigerende 301 *bis* van het Burgerlijk Wetboek. De wijzigingen die worden aangebracht in de concrete invulling van de geldoverdracht moeten derhalve in dit artikel worden opgenomen.

In tegenstelling tot het bepaalde in het wetsontwerp zal die regeling slechts in werking treden in geval van wanbetaling van de uitkering tot onderhoud na echtscheiding, die bij uitvoerbare rechterlijke beslissing is opgelegd. Vooraleer de regeling voor de geldoverdracht in werking kan treden, moet niet alleen voldaan zijn aan de voorwaarden van de artikelen 203 *ter* en 221 van het Burgerlijk Wetboek, maar moet tevens sprake zijn van wanbetaling. Men heeft er in dit verband voor geopteerd te bepalen dat de periode van wanbetaling ten minste twee maanden moet bedragen.

Aangezien de beslissing voortaan door de griffie aan de derde-onderhoudsplichtige wordt meegedeeld, en hem niet langer door de gerechtsdeurwaarder wordt betekend – ten einde te voorkomen dat de niet-uitbetaalde, behoeftige onderhoudsgerechtigde de procedurekosten moet voorschieten –, komt een einde aan de bestaande incoherentie van de overdrachtsprocedure, waarvan de vormvereisten voor de uitvoering verschillen volgens de artikelen op grond waarvan ze worden uitgevoerd (de artikelen 301 *bis* van het Burgerlijk Wetboek en artikel 1280 van het Gerechtelijk Wetboek, dan wel de artikelen 203 *ter* en 221 van het Burgerlijk Wetboek).

Paragraaf 2 van artikel 301 *bis* (*nieuw*) heeft betrekking op de nadere uitvoeringsregels van de uitkering tot onderhoud die in onderlinge overeenstemming door de partijen wordt bepaald.

De overeenkomst kan voorzien in bijzondere nadere uitvoeringsregels, zoals een loonoverdracht. In dat geval mag ze afwijken van artikel 1412 van het Gerechtelijk Wetboek, waarbij de beperking van voor overdracht of beslag vatbare bedragen bij de uitbetaling van uitkeringen tot onderhoud wordt opgeheven.

Il paraît en effet que dans un cadre conventionnel, les parties doivent, si elles le souhaitent, pouvoir déroger à ce que l'on qualifie souvent de «privilege du créancier alimentaire» en assurant au débiteur le maintien d'un minimum de revenus.

N° 53 DE MME MARGHEM

Art. 12

Remplacer cet article comme suit:

«Art. 12. — L'article 308 du même Code, rétabli par la loi du 27 janvier 1960, est remplacé par la disposition suivante:

«Art. 308. — Après prononcé de la séparation de corps, le devoir de secours subsiste au profit de l'époux dont l'aptitude à se procurer des revenus a été diminuée par la vie conjugale et qui est dans un état de besoin».

JUSTIFICATION

La séparation de corps est maintenue. L'article 308 traite du devoir de secours inhérent au mariage. Dans l'optique où une séparation de corps est en fait une divorce qui ne dit pas son nom et dans un souci de cohérence avec la réforme du divorce dont le but est de désolidariser le plus possible la désunion d'un couple de toute notion de faute, ce devoir de secours maintenu non pas par référence à un critère de faute, mais par référence à un critère d'aptitude à se procurer des revenus et de besoin. Ceci constitue un parallèle avec la pension après divorce (attention on peut considérer que cela se justifie, critère actuel car mariage existe toujours)

N° 54 DE MME MARGHEM

Art. 13

A l'article 311 bis proposé, supprimer le mot «229».

JUSTIFICATION

L'article 311 bis actuel concerne les effets de la séparation de corps qui restent les mêmes que celle-ci soit obtenue par

Wanneer de partijen een overeenkomst aangaan, moeten zij immers desgewenst de mogelijkheid hebben om af te wijken van wat vaak wordt omschreven als «het voorrecht van de onderhoudsgerechtigde», door te waarborgen dat de onderhoudspllichtige een minimum aan inkomen overhoudt.

Nr. 53 VAN MEVROUW MARGHEM

Art. 12

Dit artikel vervangen als volgt:

«Art. 12. — Artikel 308 van hetzelfde Wetboek, gewijzigd bij de wet van 27 januari 1960, wordt vervangen door de volgende bepaling:

«Art. 308. — Na uitspraak van de scheiding van tafel en bed blijft de hulp- en bijstandplicht van hulp bestaan ten voordele van de echtgenoot wiens vermogen inkomsten te verwerven werd verminderd door het huwelijk en die in een staat van behoefte verkeert.».

VERANTWOORDING

De scheiding van tafel en bed blijft behouden. Artikel 308 heeft betrekking op de hulp- en bijstandplicht, die inherent is aan het huwelijk. Aangezien een scheiding van tafel en bed een verkapt vorm van echtscheiding is, en om nauwer aan te sluiten bij de echtscheidingshervorming, die beoogt het begrip «schuld» als oorzaak voor de ontwijking van het huwelijk zo veel mogelijk buiten beschouwing te laten, wordt die hulp- en bijstandplicht behouden, niet met verwijzing naar het criterium «schuld», maar met verwijzing naar het criterium inzake de bekwaamheid om inkomsten te verwerven, alsook naar het criterium van de behoefte. Aldus wordt inzake de uitkering tot onderhoud een parallel gemaakt tussen de scheiding van tafel en bed en de echtscheiding.

Nr. 54 VAN MEVROUW MARGHEM

Art. 13

In het ontworpen artikel 311 bis het cijfer «229» weglaten.

VERANTWOORDING

Het bestaande artikel 311 bis heeft betrekking op de gevolgen van de scheiding van tafel en bed, die dezelfde zijn, on-

consentement mutuel ou pour cause déterminée. Il n'est dès lors pas utile de préciser que la séparation de corps a désormais une cause unique, qui est sans incidence sur ses effets.

N° 55 DE MME **MARGHEM**

Art. 14

Supprimer cet article.

N° 56 DE MME **MARGHEM**

Art. 15

Supprimer cet article.

JUSTIFICATION

Il y a lieu de tenir compte de la réforme du droit de la filiation. Le projet de loi adopté par la Chambre modifie l'article 318 du Code civil qui ne reprend plus les hypothèses de contestation de paternité mais renvoie au nouvel article 330 Code civil.

En outre, ce texte doit encore être approuvé par le Sénat, la réforme de la filiation n'est donc pas définitive, il est prématuré de modifier ces dispositions du Code civil sans savoir si la modification est intervenue au bon endroit.

N° 57 DE MME **MARGHEM**

Art. 15bis (nouveau)

Insérer un article 15bis, libellé comme suit:

«Art. 15bis. — A l'article 1400 du même Code, remplacé par la loi du 14 juillet 1976, sont apportés les modifications suivantes:

«1°) Un point 8 est inséré, rédigé comme suit:

«8. Les biens, droits et revenus acquis par l'un des époux après la transcription de la rubrique d'une requête

geacht of die scheiding met onderlinge toestemming is verkregen, dan wel op grond van bepaalde feiten. Het is derhalve zinloos te preciseren dat de scheiding van tafel en bed voortaan op slechts één enkele grond gebaseerd is, die geen enkele weerslag heeft op de gevolgen ervan.

Nr. 55 VAN MEVROUW **MARGHEM**

Art. 14

Dit artikel weglaten.

Nr. 56 VAN MEVROUW **MARGHEM**

Art. 15

Dit artikel weglaten.

VERANTWOORDING

Er dient rekening te worden gehouden met de hervorming van het afstammingsrecht. Het door de Kamer goedgekeurde wetsontwerp wijzigt artikel 318 van het Burgerlijk Wetboek, dat niet langer de gevallen van betwisting van het vaderschap omvat, doch verwijst naar artikel 330 (*nieuw*) van het Burgerlijk Wetboek.

Ook moet dat wetsontwerp nog door de Senaat worden goedgekeurd. Aangezien de hervorming van de afstamming dus nog niet definitief is, is het voorbarig de in de artikelen 14 en 15 van dit wetsontwerp vervatte bepalingen van het Burgerlijk Wetboek te wijzigen, zonder te weten of de inzake afstamming aangebrachte wijziging wel op die plaatsen in dat Wetboek zal worden aangebracht.

Nr. 57 VAN MEVROUW **MARGHEM**

Art. 15bis (*nieuw*)

Een artikel 15bis invoegen, luidende:

«Art. 15bis. — Aan artikel 1400 van hetzelfde Wetboek, vervangen bij de wet van 14 juli 1976, worden de volgende wijzigingen aangebracht:

1°) er wordt een punt 8° ingevoegd, luidende:

«8° De goederen, rechten en inkomsten die een van de echtgenoten verworven heeft na de overschrijving

en divorce, à condition que la procédure aboutisse au prononcé du divorce sans qu'elle ait été interrompue par la réconciliation des parties, le désistement d'action ou d'instance, ou la radiation prévue à l'article 730 du Code judiciaire»;

2°) *Cet article est complété par l'alinéa suivant:*

«S'il y a eu débouté de l'action ou interruption de la procédure, l'alinéa 1er, 8°, n'est pas applicable. Si la procédure est interrompue par le décès d'un des époux, l'alinéa 1er, 8°, est applicable, encore que le divorce n'ait pas été prononcé, ou que le jugement prononçant le divorce n'ait pas encore été coulé en force de chose jugée.»»

JUSTIFICATION

Dans le droit actuel, les effets du divorce quant aux biens se produisent à des dates différentes selon que l'on se place au niveau des relations entre époux ou au niveau des tiers.

Vis-à-vis de ces derniers, la transcription est la seule date retenue.

Entre époux au contraire, une fiction de rétroactivité situe les effets du divorce quant aux biens au jour de la demande, dans le cas du divorce pour cause déterminée (article 1289 du Code judiciaire) et au jour de la première comparution dans le cas du divorce par consentement mutuel (article 1304, alinéa 2, du même Code).

Cette différence se fonde sur l'idée qu'il serait inéquitable qu'un époux profite des biens acquis par son conjoint ou subisse le passif créé par lui pendant la durée de la procédure en divorce, c'est-à-dire pendant une période où l'*affectio societatis* fait défaut. Cet objectif n'est pas critiquable comme tel, mais la protection recherchée est souvent aléatoire dans la mesure où la rétroactivité ne concerne pas les tiers qui peuvent donc, pour toute la durée de l'instance, exiger l'application des règles du régime matrimonial, notamment quant au règlement du passif. La réforme du droit du divorce constitue une occasion idéale pour mettre fin à cette contradiction, c'est pourquoi, l'article 1278 du Code judiciaire est modifié afin de retenir, tant entre époux que vis-à-vis des tiers, une seule et même date – celle de la transcription –, quant aux effets du divorce au plan personnel et patrimonial.

En conséquence de l'absence d'intérêt économique commun entre époux pendant la durée de la procédure, l'article 1400 du Code civil est modifié afin de déclarer propres, en régime de communauté, les biens, droits et revenus acquis par un époux pendant la procédure, à la condition que celle-ci aboutisse à la dissolution du mariage.

van de rubriek van een verzoekschrift tot echtscheiding, op voorwaarde dat de rechtspleging uitmondt in de uitspraak van de echtscheiding zonder dat ze werd onderbroken door de verzoening van de partijen, de afstand van rechtsvordering of van geding, of de doorhaling bedoeld in artikel 730 van het Gerechtelijk Wetboek»;

2°) *dit artikel wordt aangevuld met het volgende lid :*

«Het eerste lid, 8°, is niet van toepassing ingeval de vordering werd afgewezen of de rechtsgang werd onderbroken. Het eerste lid, 8°, is wel van toepassing indien de rechtsgang wordt onderbroken door het overlijden van een van de echtgenoten, ofschoon de echtscheiding nog niet is uitgesproken of het echtscheidingsvonnis nog niet in kracht van gewijsde is gegaan.»»

VERANTWOORDING

In het vigerende recht gaan de gevolgen van de echtscheiding ten aanzien van de goederen in op uiteenlopende data, naar gelang het gaat om de echtgenoten dan wel om de derden.

Ten aanzien van die derden heeft de echtscheiding uitsluitend gevolg vanaf de dag waarop ze is overgeschreven.

Tussen de echtgenoten onderling wordt het gevolg van de echtscheiding ten aanzien van de goederen evenwel geacht retroactief in te gaan op de dag waarop het verzoek tot echtscheiding is ingediend (echtscheiding op grond van bepaalde feiten, artikel 1289 van het Gerechtelijk Wetboek) dan wel op de dag waarop de echtgenoten voor het eerst voor de rechter verschijnen (echtscheiding met onderlinge toestemming, artikel 1304, tweede lid, van hetzelfde Wetboek).

Dat onderscheid stoelt op de gedachte dat het niet billijk zou zijn dat een echtgenoot voordeel haalt uit de door zijn partner verworven goederen dan wel de door die persoon aangegane schulden draagt tijdens de echtscheidingsprocedure, zijnde een periode waarin er geen *affectio societatis* is. Die doelstelling valt op zich niet te betwisten. De nagestreefde bescherming is evenwel vaak onzeker, aangezien de retroactiviteit niet geldt ten aanzien van derden. Tijdens het hele geding kunnen zij dus de toepassing eisen van de regels inzake het huwelijksvermogensstelsel, met name inzake de regeling van het passief. De hervorming van het echtscheidingsrecht is een uitstekende gelegenheid om komaf te maken met die tegenstelling. Daarom wordt voorgesteld artikel 1278 van het Gerechtelijk Wetboek te wijzigen. Aldus heeft de echtscheiding zowel tussen echtgenoten als ten aanzien van derden op dezelfde datum – die van de overschrijving – gevolg op persoonlijk en vermogensrechtelijk gebied.

De echtgenoten hebben tijdens de echtscheidingsprocedure geen gemeenschappelijk economisch belang. Daarom wordt artikel 1400 van het Burgerlijk Wetboek gewijzigd, door de goederen, rechten en inkomsten die een echtgenoot tijdens de procedure verwerft, eigen te verklaren, ofschoon de betrokkene is gehuwd onder het stelsel van de gemeenschap van goederen. Voorwaarde is wel dat de echtscheidingsprocedure leidt tot de ontbinding van het huwelijk.

Ce caractère propre s'impose entre époux et vis à vis des tiers, ce qui rend nécessaire à l'égard de ceux-ci, une publicité de la requête en divorce.

Cette publicité est organisée par le nouvel article 1256 du Code judiciaire (Cf. infra art. 26).

Nr. 58 DE MME MARGHEM

Art. 15ter (nouveau)

Insérer un article 15ter, libellé comme suit:

«Art. 15ter. — A l'article 1407 du même Code, remplacé par la loi du 14 juillet 1976, sont apportées les modifications suivantes:

«A) cet article est complété par le tiret suivant:

«— Sans préjudice de l'application de l'article 222, les dettes contractées par un époux après la transcription de la rubrique d'une requête en divorce, à condition que la procédure aboutisse au prononcé du divorce sans qu'elle ait été interrompue par la réconciliation des parties, le désistement d'action ou d'instance, ou la radiation prévue à l'article 730 du Code judiciaire»;

B) cet article est complété par les l'alinéa suivant:

«S'il y a eu débouté de l'action ou interruption de la procédure, l'alinéa 1er, cinquième tiret, n'est pas applicable. Si la procédure est interrompue par le décès d'un des époux, l'alinéa 1er, cinquième tiret, est applicable, encore que le divorce n'ait pas été prononcé ou que le jugement prononçant le divorce n'ait pas encore été coulé en force de chose jugée»».

JUSTIFICATION

Cette disposition constitue le pendant de la modification de l'article 1400 du code civil concernant le sort des actifs, en modifiant les règles applicables au passif constitué pendant l'instance en divorce.

Une réserve est faite pour les dettes engageant solidairement les époux par application de l'article 222 du Code civil, applicable au titre du régime primaire, jusqu'à la dissolution du mariage.

Marie-Christine MARGHEM (MR)

Die eigenheid geldt zowel tussen echtgenoten onderling als ten aanzien van derden, zodat deze laatsten in kennis moeten worden gesteld van de indiening van het verzoek tot echtscheiding.

Die kennisgeving wordt geregeld bij artikel 1256 (nieuw) van het Gerechtelijk Wetboek (zie *infra*, artikel 26).

Nr. 58 VAN MEVROUW MARGHEM

Art. 15ter (nieuw)

Een artikel 15ter invoegen, luidende:

«Art. 15ter. — Aan artikel 1407 van hetzelfde Wetboek, vervangen bij de wet van 14 juli 1976, worden de volgende wijzigingen aangebracht:

A) Dat artikel wordt aangevuld met het volgende gedachtestreepje:

«— Onverminderd de toepassing van artikel 222, de schulden die een van de echtgenoten heeft aangegaan na de overschrijving van de rubriek van een verzoekschrift tot echtscheiding, op voorwaarde dat de rechtspleging uitmondt in de uitspraak van de echtscheiding zonder dat ze werd onderbroken door de verzoening van de partijen, de afstand van rechtsvordering of van geding, of de doorhaling bedoeld in artikel 730 van het Gerechtelijk Wetboek»;

B) Dat artikel wordt aangevuld met het volgende lid:

«Het eerste lid, vijfde gedachtestreepje, is niet van toepassing ingeval de vordering werd afgewezen of de rechtsgang werd onderbroken. Het eerste lid, vijfde gedachtestreepje, is van toepassing indien de rechtsgang wordt onderbroken door het overlijden van een van de echtgenoten, ofschoon de echtscheiding nog niet is uitgesproken of het echtscheidingsvonnis nog niet in kracht van gewijsde is gegaan.»».

VERANTWOORDING

Die bepaling is de tegenhanger van de wijziging van artikel 1400 van het Burgerlijk Wetboek in verband met de activa, door de regels te wijzigen die gelden voor de schulden die tijdens de echtscheidingsprocedure zijn gemaakt.

Er wordt voorbehoud gemaakt voor de schulden die de echtgenoten hoofdelijk verbinden bij toepassing van artikel 222 van het Burgerlijk Wetboek, dat op grond van het primair stelsel geldt tot het huwelijk wordt ontbonden.

N° 59 DE M. VERHERSTRAETEN

Art. 2

Supprimer le § 4 de l'article 229 proposé.

JUSTIFICATION

Cette disposition:

- n'apporte qu'une faible plus-value en raison du § 1er;
- est trop proche de la notion de faute.

Nr. 59 VAN DE HEER VERHERSTRAETEN

Art. 2

Paragraaf 4 van het voorgestelde artikel 229 weglaten.

VERANTWOORDING

Deze paragraaf levert weinig meerwaarde, paragraaf 1 in acht genomen, en hij staat te dicht bij het fout-gegeven.

Servais VERHERSTRAETEN (CD&V)